

بررسی زیورآلات و نقوش پوشاک اقوام ترکمن

علی محمودی عالمی استادیار گروه هنردانشگاه مارلیک^۱، زهرا کریمی دانشجوی کارشناسی ارشد مارلیک نوشهر^{۲*}

چکیده:

مهمترین مسأله مورد توجه در این نوشتار شناسایی انواع طرحها و نقشهای زیورآلات ترکمنی و سپس استفاده از آن برای طراحی و ساخت زیورآلات مدرن مطابق سلیقه امروزی است. در میان اقوام مختلف، ترکمنها جزو مردمانی هستند که کاربرد وسیعی از تزیینات را در فرهنگ خود ارائه داده‌اند. نزد این اقوام استفاده از زیورآلات از جنبه‌های مذهبی و تزیینی برخوردار است. آن‌ها در ساخت هنرهایشان از نقوش متنوعی که از اساطیر و طبیعت پیرامون شان الهام گرفته شده، استفاده کرده‌اند. نقوش مشابهی میان زیورآلات و دیگر هنرهای ترکمن وجود دارد. زیورهای نقره‌ای قسمت عمده تزیینات لباسهای آنها را تشکیل داده است. بدیهی است در میان زیورهای موجود در نزد اقوام مختلف، زیورهای زنان حجم بیشتری را به خود اختصاص داده‌اند و زنان ترکمن از این مقوله مستثنی نبوده‌اند. در این پژوهش که اطلاعات آن به صورت میدانی و به شیوه تحلیلی توصیفی گردآوری شده است سعی بر آن بوده است که نقوش مشترک بین هنر زیورآلات با دیگر نقوش هنرهای ترکمن بررسی شود و از نقوش و طرحهای آنها برای ساخت زیورآلات بر طبق سلاقی امروزی استفاده شود.

کلمات کلیدی: زیورآلات، نوارهای تزیینی، اقوام ترکمن، منسوجات

1- مقدمه

پوشاک و زیورآلات همراه آن، در میان زنان و مردان ایرانی به خصوص اقوام ترکمن از کهن ترین زمان، جایگاه ویژه خود را دارا بوده و در هر عصر متناسب با فرهنگ نیازهای آن زمان و مکان تغییر یافته و استفاده شده است. ساخت و تولید زیورآلات محلی در ایران سابقه طولانی داشته و از دیر باز مرسوم بوده است، اما زیورآلات ترکمن نسبت به زیورآلات محلی مناطق دیگر کمتر به فراموشی رفته است. زیورآلات ترکمن اغلب به صورت قطعات درشتی از نقره اند که بر سطح آنها طرحهای ساده شده ای از گل و گیاه و نقشهای جادویی با نگین هایی از عقیق با شیشه های رنگین تزیین شده است. زیورآلات ترکمن اغلب فاقد جزییات و دارای وقار و سنگینی ویژه ای هستند. امروزه بیشتر هنرهای ترکمن در کارگاههای خانگی تولید میشوند و لذا تنها منبع مهم برای مطالعه خود آثار هستند، و شاید بتوان گفت استفاده از نقش مایه های این آثار در هنرهای معاصر گام بسیار موثری در حفظ گسترش این نقش مایه های کهن می باشد. مهمترین مسأله مورد توجه در این پژوهش شناسایی انواع طرحها و نقشهای زیورآلات ترکمنی و سپس استفاده از آن برای طراحی و ساخت زیورآلات مدرن مطابق سلیقه امروزی است. در میان اقوام مختلف، ترکمن ها جزو مردمانی هستند که کاربرد وسیعی از تزیینات را در فرهنگ خود ارائه داده‌اند. نزد این اقوام استفاده از زیورآلات از جنبه‌های مذهبی و تزیینی برخوردار است. آن‌ها در ساخت هنرهایشان از نقوش متنوعی که از اساطیر و طبیعت پیرامون شان الهام گرفته شده، استفاده کرده‌اند. نقوش مشابهی میان زیورآلات و دیگر هنرهای ترکمن وجود دارد. زیورهای نقره ای قسمت عمده تزیینات لباسهای آنها را تشکیل داده است. بدیهی است در میان زیورهای موجود در نزد اقوام مختلف، زیورهای زنان حجم بیشتری را به خود اختصاص داده‌اند و زنان ترکمن از این مقوله مستثنی نبوده‌اند.

^۱ - عضو هیات علمی دانشگاه علمی کاربردی استادیار گروه هنر دانشگاه مارلیک.نوشهر ایمیل Alimohmodialami@yahoo.com

^۲ - دانشجوی کارشناسی ارشد رشته طراحی پارچه ولباس دانشگاه مارلیک نوشهر ...ایمیل Zkarimi7834@gmail.com